

บทที่ 5

บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยวิธีการแบบย่อเป็นรูปแบบของความร่วมมืออย่างหนึ่งที่นานาประเทศเห็นร่วมกันว่าจะช่วยให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นเพราะเป็นการลดขั้นตอนบางประการที่ไม่จำเป็นในการพิจารณาคดีในกรณีที่บุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนได้สิทธิในการพิจารณาคดีอันจะเป็นการช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีการบัญญัติวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กล่าวคือทำให้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกิดความล่าช้าหากบุคคลผู้ถูกร้องขอยินยอมที่จะถูกส่งตัวข้ามแดนโดยสิทธิต่างๆ ที่บุคคลนั้นจะได้รับจากการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ฉะนั้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องความล่าช้าในกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย ประเทศไทยจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยนำกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ชัดเจน โดยนำอนุสัญญาว่าด้วยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อระหว่างรัฐภาคีแห่งสหภาพยุโรป ค.ศ. 1995(Convention on Simplified Extradition Procedure between Member States of The European Union , 1995) และสนธิสัญญาดั้งเดิมว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990 (UN Model Treaty on extradition , 1990) มาเป็นต้นแบบในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ของกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อ

หลักเกณฑ์สำคัญในกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อ คือ “ความยินยอมของบุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนที่จะถูกส่งตัวข้ามแดนให้รัฐที่ร้องขอหรือการสิทธิหรือความคุ้มครองต่างๆ ที่จะได้รับการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน” ฉะนั้น ความยินยอมของบุคคลผู้ถูกร้องขอจึงควรจะได้รับ ความคุ้มครองว่าจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย มิได้เกิดจากการถูกจู่ใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน หรือกระทำโดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อที่บัญญัติไว้กฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และอนุสัญญาว่าด้วยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อระหว่างรัฐภาคีแห่งสหภาพยุโรป ค.ศ. 1995 ได้มีการกำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกร้องในการให้ความยินยอมถูกส่งตัวข้ามแดนโดยสละสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังต่อไปนี้

1. การให้ความยินยอมของบุคคลผู้ถูกร้องจะต้องกระทำต่อหน้าผู้พิพากษาซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่มีความอิสระและเที่ยงธรรม อันเป็นหลักประกันว่าความยินยอมได้เกิดจากความสมัครใจของบุคคลผู้ถูกร้องขออย่างแท้จริง
2. ก่อนบุคคลผู้ถูกร้องขอจะให้ความยินยอม บุคคลผู้ถูกร้องขอจะต้องมาอยู่ต่อหน้าผู้พิพากษา และให้ผู้พิพากษาแจ้งให้บุคคลผู้ถูกร้องขอทราบสิทธิที่บุคคลนั้นจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมถึงผลลัพธ์ภายหลังจากที่บุคคลนั้นถูกส่งตัวข้ามแดน
3. มีการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่บุคคลที่ถูกร้องขออย่างเพียงพอในขั้นตอนของการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยวิธีการแบบย่อ เช่น การให้สิทธิที่จะได้รับคำแนะนำหรือความช่วยเหลือทางกฎหมายจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย เป็นต้น
4. ความยินยอมจะต้องมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อหน้าผู้พิพากษาและความยินยอมไม่สามารถเพิกถอนได้ในภายหลัง

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยวิธีการแบบยอมีหลักการที่สำคัญ คือ การให้ความยินยอมของบุคคลผู้ถูกส่งตัวข้ามแดน หรือ การสละสิทธิที่ตนจะได้รับการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนผู้เขียนมีความเห็นว่าการยินยอมถูกส่งตัวข้ามแดนหรือการสละสิทธิของบุคคลดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทบต่อสิทธิที่บุคคลนั้นจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังนั้นหากบุคคลใดจะให้ความยินยอมหรือสละสิทธิที่ตนควรจะได้รับ ความยินยอมหรือการสละสิทธิจะต้องเกิดจากความสมัครใจ มิได้เกิดจากการข่มขู่ หลอกลวง หรือถูกบังคับ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับคำร้องขอ แสดงให้เห็นว่าความสมัครใจจะต้องเกิดขึ้นจากเจตนาอันบริสุทธิ์ของบุคคลผู้ถูกส่งตัวข้ามแดน โดยก่อนที่บุคคลผู้ถูกต้องการตัวจะให้ความยินยอมนี้ จะต้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับคำร้องขอมีหน้าที่ในการแจ้งถึงสิทธิที่บุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนจะได้รับจากการ

พิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมถึงแจ้งถึงผลลัพธ์หลังจากที่ตนได้ให้ความยินยอมหรือสละสิทธิแล้วด้วย และแจ้งให้ทราบว่าบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือหรือคำแนะนำทางด้านกฎหมายจากทนายความหรือที่ปรึกษาทางกฎหมายหากบุคคลนั้นต้องการ และเพื่อเป็นการยืนยันว่าได้ให้ความยินยอมหรือสละสิทธิแล้วจะต้องมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของรัฐผู้รับคำร้องขอ โดยขณะสอบถามความยินยอมนี้ควรที่จะให้มีพยานหรือบุคคลที่ผู้ถูกต้องการตัวไว้ใจ หรือทนายความ เข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการยืนยันว่าความยินยอมเกิดจากความสมัครใจจริงๆ

ความยินยอมในกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยวิธีการแบบข้อยกเว้นว่าบุคคลผู้ถูกร้องขอได้แสดงความยินยอมสละสิทธิที่ตนจะได้รับจากการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการ เพื่อลดขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยการให้ความยินยอมดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้หลักการพิจารณาคดีความผิดเฉพาะเรื่อง กล่าวคือ บุคคลผู้ให้ความยินยอมจะไม่ถูกพิจารณาคดีหรือลงโทษในความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน เว้นแต่ได้แสดงความยินยอมเป็นกรณีพิเศษต่างหากจากความยินยอมที่จะถูกส่งตัวข้ามแดน ซึ่งหลักการพิจารณาคดีความผิดเฉพาะเรื่องเป็นหลักสำคัญต่อสิทธิของบุคคลผู้ถูกร้อง ดังนั้นหากจะยกเว้นหลักการพิจารณาความผิดเฉพาะเรื่องในกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบข้อยกเว้นจะต้องมีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมายให้ชัดเจน

สำหรับประเด็นเรื่อง “เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” ที่เป็นผู้สอบถามความยินยอม ผู้เขียนมีความเห็นว่าจะต้องเป็นการกระทำต่อหน้าผู้พิพากษา เช่นประเทศอังกฤษ และประเทศแคนาดา กำหนดว่า “บุคคลผู้ถูกร้องขออยู่ต่อหน้าผู้พิพากษาขณะให้ความยินยอม” เนื่องจากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือว่าศาลเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระจากหน่วยงานฝ่ายบริหาร และเมื่อบุคคลใดได้ให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้พิพากษาสันนิษฐานได้ว่าจะต้องชอบด้วยกฎหมาย และเกิดจากความสมัครใจอย่างแท้จริง รวมถึงมีทนายความและพยานอยู่ด้วยในขณะสอบถามความยินยอม ดังนั้น เมื่อเกิดจากความสมัครใจอย่างแท้จริงแล้วจึงไม่สามารถเพิกถอนได้ในภายหลัง โดยถ้ากรณีที่ความยินยอมนั้นมิได้เกิดจากความสมัครใจของบุคคลผู้ถูกร้องขอแล้ว บุคคลผู้ถูกร้องขอมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนความยินยอมดังกล่าว

ประเด็นเรื่องระยะเวลาในการควบคุมเพื่อส่งตัวข้ามแดนภายหลังจากที่ได้ให้ความยินยอม ถือว่าเป็นประเด็นที่ต้องบัญญัติไว้ในหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อด้วย เนื่องจากว่าสิทธิของบุคคลในการเคลื่อนไหวร่างกายถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญมาก โดยการจะลิดรอนสิทธิในเสรีภาพของบุคคลโดยการจับกุม ควบคุมตัว หรือกักขัง จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนดเท่านั้น ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยหลักจะอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัวในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หากเมื่อนำมาเทียบกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้วจะเห็นได้ว่าการมีจับกุมตัวบุคคลที่รัฐร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนแล้ว ก็จะต้องมีการควบคุมตัวไว้ในรัฐผู้รับคำร้องขอก่อนที่จะมีการพิจารณาคดี และดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อไป ซึ่งรัฐผู้รับคำร้องขออาจจะไม่อนุญาตให้มีการประกันตัวในระหว่างพิจารณาคดีได้เพื่อป้องกันมิให้หลบหนีเพราะว่าถ้าจำเลยหลบหนีรัฐผู้รับคำร้องขอก็ไม่สามารถส่งตัวบุคคลผู้ถูกร้องขอให้แก่รัฐผู้ร้องขอซึ่งจะกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น หากกระทำด้วยความรวดเร็วก็จะทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาถูกปล่อยตัวหรือถูกส่งตัวข้ามแดนไปพิสูจน์ความผิดได้เร็วยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับคำร้องขอสามารถควบคุมตัวจำเลยได้ภายหลังจากที่จำเลยได้แสดงความยินยอมที่จะถูกส่งตัวข้ามแดน คือ ต้องมีข้อกำหนดว่ารัฐผู้รับคำร้องจะต้องส่งมอบตัวบุคคลผู้ถูกร้องขอภายในระยะเวลาเท่าใดภายหลังจากที่บุคคลนั้นได้ให้ความยินยอม แต่จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาสนธิสัญญาว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ และในร่างกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมิได้มีการบัญญัติให้ชัดเจนว่ารัฐผู้รับคำร้องจะต้องส่งตัวบุคคลผู้ถูกร้องขอเป็นผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐผู้ร้องขอเมื่อใด หากปรากฏว่าบุคคลที่ถูกร้องขอยินยอมที่จะสละสิทธิการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการ ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อบุคคลที่ถูกร้องขอให้ให้ความยินยอมที่จะถูกส่งตัวข้ามแดนโดยวิธีการแบบย่อแล้วรัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบทันที และดำเนินการส่งมอบตัวบุคคลผู้ถูกร้องขอข้ามแดนภายใน 15 วันนับแต่วันที่บุคคลผู้ถูกร้องขอได้ให้ความยินยอม แต่ถ้ากรณีไม่มีการส่งมอบตัวภายในกำหนดเวลาดังกล่าวรัฐผู้รับคำร้องขอต้องปล่อยตัวบุคคลนั้นทันที ดังเช่นที่ประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดาได้กำหนดระยะเวลาในการส่งมอบตัวภายหลังจากที่บุคคลผู้ถูกร้องขอได้ให้ความยินยอม เห็นว่าแม้วิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อจะมีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการแก้ไข

ความบกพร่องในเรื่องความล่าช้าของกระบวนการส่งตัวข้ามแดน แต่ก็ควรมีมาตรการในการช่วย
คุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนด้วยควบคู่กันไปด้วย

แม้การความร่วมมือระหว่างในการปราบปรามอาชญากรรมจะถือว่ามีความสำคัญมาก
แต่การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่บุคคลเหล่านั้นก็ควรที่จะคำนึงถึงการคุ้มครอง
สิทธิของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดควบคู่กันไปด้วยพร้อมๆกัน เพราะเราควรที่จะ
ถือว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด